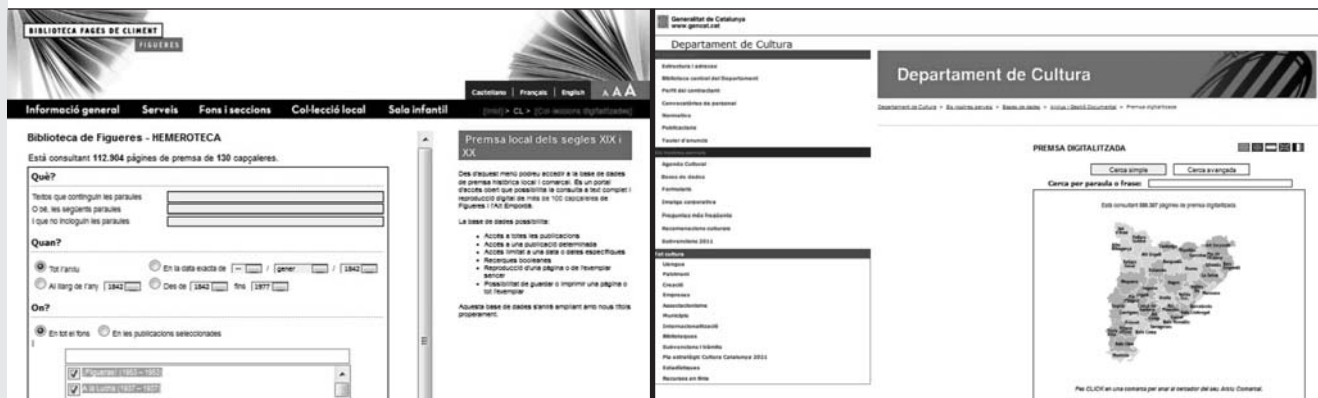

[a l'esquerra] Accés a la premsa digitalitzada de la Biblioteca-Hemeroteca de Figueres. [a la dreta] Portal d'entrada als fons hemerogràfics dels Arxius del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

JOSEP FÀBREGAS ROIG. Universitat Rovira i Virgili

LA PREMSA HISTÒRICA DIGITALITZADA, ARA

Des que a començament del segle XXI van començar a sovintegar els projectes de digitalització, el procés d'instal·lar premsa històrica a la xarxa no s'ha aturat.

La proposta de la Unió Europea de promoure una biblioteca digital pública, Europea, ha donat pas a la convocatòria d'ajudes, per part del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, per a la creació de recursos digitals. Europea, que des de febrer de 2010 té el seu referent a Espanya, Hispana, pretén integrar els projectes seguint unes normes i procediments tècnics comuns.

Dins les col·leccions que administra Hispana, trobem els repositoris de les biblioteques digitals de les comunitats autònomes i de les universitats espanyoles. Hispana vol coordinar els projectes de digitalització iniciats i evitar la duplictat d'actuacions en un mateix document.

Entre aquestes iniciatives, en l'àmbit estatal tenim dos grans portals de premsa històrica digitalitzada. El de la Biblioteca Virtual de Prensa Històrica reuneix sis milions de pàgines de premsa datades entre finals del segle XVIII i els anys quaranta del XX. Del món català podem consultar capçaleres editades a tota la geografia, algunes d'elles compartides amb ARCA. En el fons de Barcelona destaquem reproduccions de *La Veu de Catalunya* (1880),¹ del *Diario Constitucional de Barcelona* (1820-1824), de *L'Avens: Lletres, Art, Ciència* (1881-1893) o de *La Flaca* (1872-1873). En el de Girona trobem exemplars

de la *Gazeta de Gerona* (1793) i del *Correo de Gerona* (1795). Ens remet també a publicacions de localitats com Banyoles, Figueres, Lleida, Mataró, Olot, Palamós, Puigcerdà, Ripoll... Igualment s'hi poden consultar, entre altres, una seixantena de capçaleres editades, des de mitjan segle XIX, a poblacions com Amposta, Reus, Tarragona, Tortosa, Valls o el Vendrell.

El repositori de l'Hemeroteca Digital, amb el fons de la Biblioteca Nacional de España, compta amb 1.065 títols (cinc milions de fulls). Aquest portal obre l'accés a un elevat nombre de periòdics de finals del segle XVIII i el primer terç del XIX: *La Abeja Manresana* (1813), *Diario de Barcelona* (1820-1822), *Correo de Torruella de Mongrí* (1808), *Diario de la ciudad de Lérida* (1809), *Diario de Gerona* (1809), *Gazeta de Catalunya* (1813-1814) o *El Amigo de la Religión* (1820-1821). En l'àmbit pròpiament català tenim ARCA, un portal que ofereix 296 periòdics dipositats en diverses institucions catalanes. Promogut des de la Biblioteca de Catalunya, té el suport del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC). Dins d'ARCA trobem publicacions tan significades com el *Diario curioso, histórico, erudito, comercial, civil y económico* (1762), *La Renaixensa* (1871-1898), *L'Esquella de la Torratxa* (1872-1939), *Papitu* (1908-1937), *La Campana de Gràcia* (1870-1934), *El Cu-Cut* (1902-1914), *Quatre Gats* (1899), antecedent immediat de *Pel & Ploma* (1899-1903), *Lo Pensament català* (1900-1902) –fundat per Jacint Verdaguer– o *La Veu de Catalunya* (1891-1937).

L'Arxiu digital de Granollers presenta 86 capçaleres (72.866 pàgines) i 7.505 exemplars diferents, datats entre 1882 i 1990. La publicació més antiga és *l'Eco de Granollers*.

L'Arxiu Municipal de Lleida inclou 14 publicacions d'entre

1899 i 1976, algunes d'elles satíriques. Per l'ampli període que abasta és interessant la sèrie de *La Veu del Segre* (1899-1934). La iniciativa de la Diputació de Girona permet entrar a 240 publicacions (262.196 pàgines) de les biblioteques públiques de la Cerdanya, Figueres, Olot i Ripoll. A la mateixa ciutat, l'Arxiu Municipal mostra 21 capçaleres (1.706.785 pàgines), publicades entre els anys 1808 i 2000. Les més antigues són el *Diario de Gerona* (1808-1809) i la *Gazette de Gironne* (1810-1812).

A Figueres, l'any 2000 la Biblioteca Fages de Climent va iniciar la digitalització de les col·leccions d'imatge i premsa: 130 capçaleres editades entre el 1842 i el 1977. Les últimes aportacions són la revista *Canigó* (1954-1974) en la seva etapa figuerenca, i la col·lecció de l'*Empordà Federal* (1911-1938).

L'Hemeroteca Municipal de Tarragona disposa de 59 periòdics (270.000 pàgines), datats entre 1808 i 1966, entre els quals destaquen per l'antiguitat el *Diario de Tarragona* (1808-1932) i el *Diario Mercantil, Político y Militar* (1814).

L'enllaç de premsa històrica digitalitzada del Departament de Cultura permet consultar unes 500 revistes (580.307 pàgines), des de 1808 fins a 2009, custodiades en arxius catalans. La Xarxa de Biblioteques Municipals de la província de Barcelona ofereix dos recursos: el Fons local de publicacions periòdiques digitalitzades del servei de biblioteques de la Diputació de Barcelona (DIBA), amb 251 capçaleres (716.168 pàgines, corresponents a 80.445 portades), datades entre mitjans del segle XIX i el XX; i Trencadís, un nou dipòsit que, amb el temps, incorporará els documents del Fons Local; de moment inclou trenta-dues revistes.

A la Catalunya Nord, a la Mediateca de Perpinyà es poden consultar dotze periòdics. El més antic és el *Journal des Pyrénées-Orientales* (1815-1876).

A l'àmbit del País Valencià, les referències digitals són a la Biblioteca Valenciana Digital (BIVALDI), que disposa de set publicacions. El fons de la Biblioteca Digital Alacantina habilita unes 179 capçaleres. La Universitat de València, a Somni, mostra exemplars dels segles XVIII i XIX. L'Arxiu Municipal de Castelló, d'altra banda, exposa 97 publicacions, les més antigues de mitjan segle XIX.

A les Illes, tenim el fons de la Biblioteca Digital de les Illes Balears (BIDIB), dependent de la Universitat, i el de la premsa històrica de l'Arxiu d'Eivissa, amb 22 capçaleres (77.877 pàgines), d'entre finals del segle XIX i l'any 1936.

Al portal de l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal, visualitzem 11.945 imatges, editades arreu de Catalunya a partir de 1938.

Finalment, pel que fa a la tecnologia, cal comentar que van en augment els portals que permeten el reconeixement de text a

les seves imatges, si bé en una quarta part dels que hem relacionat encara no és possible.

ARCA: <http://www.bnc.cat/digital/arca/index.html>

Arxiu Digital de Granollers: <http://arxiu.granollers.cat:9090/premsa/#top>

Arxiu Municipal de Castelló: <http://archivo.castello.es/hmca/listado/consulta.html>

Arxiu Municipal de Lleida: <http://premsadigital.paeria.es/cgi-bin/pandora.exe>

Arxiu d'Eivissa: http://www.eivissa.es/portal/index.php?option=com_wrapper&view=wrapper&Itemid=897&lang=ca
Associació Catalana de la Premsa Comarcal: www.prem-sacomarcaldigital.cat/

Biblioteca de Catalunya: www.bnc.cat/Fons-i-col·leccions/Fons-digitalitzats

Biblioteca Digital Alacantina: <http://bv2.gva.es/es/cms/elemento.cmd?id=estaticos/paginas/bd-alicantina.html>

Biblioteca Digital de les Illes Balears (BIDIB): <http://ibdigital.uib.es/greenstone/cgi-bin/library.cgi#>

Biblioteca Fages de Climent (Figueres): www.bibliotecade-figueres.cat/CLocal/CLColDigitalPandoraInfo.aspx?OID=1

Biblioteques Públiques de la Diputació de Girona: <http://pandora.bibgirona.net/diputacio/>

Biblioteca Valenciana Digital (BIVALDI): <http://bv2.gva.es/es/cms/elemento.cmd?id=estaticos/paginas/inicio.html>

Biblioteca Virtual de Premsa Històrica: <http://prensahistorica.mcu.es/es/estaticos/contenido.cmd?pagina=estaticos/presentacion>

Europeana: <http://www.europeana.eu/portal/>

Hemeroteca de l'Arxiu Municipal de Girona: www.girona.cat/sgdap/cat/premsa.php

Hemeroteca Digital (BNE): <http://www.bne.es/es/Catalogos/HemerotecaDigital/>

Hemeroteca Digital de la Universitat de València: http://trobes.uv.es/search*spl/X?%28*%29&searchscope=3&Da=&Db=&m=w&SORT=A

Hemeroteca Municipal de Tarragona: www.tarragona.cat/lajuntament/conselleries/patrimoni/biblioteca-hemeroteca/premsa-digitalitzada-1/premsa-digitalitzada

Hispana: <http://hispana.mcu.es>

Mediateca de Perpinyà: http://mediatheque-patrimoine.perpignan.fr/nav_categories.php?men=2#

Premsa Històrica Digitalitzada (Dep. Cultura): <http://xacpremsa.cultura.gencat.cat/pandora/#top>

Xarxa de Biblioteques de la Diputació de Barcelona: <http://bibliotecavirtual.diba.cat/trencadis>

Nota

1. Els anys entre parèntesis corresponen als exemplars digitalitzats al repositori corresponent.